

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับการศึกษาสำหรับประชาชน และได้ขยายโอกาสทางการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี และขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 12 ปี จึงทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญ และมีความต้องการการศึกษาในระดับที่สูงเพิ่มมากขึ้น โดยได้มีการประมาณการของ โครงการพัฒนาศาสตร์ด้านแบบจำลอง และการพยากรณ์เศรษฐกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงจำนวนนักเรียนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา 2545 และ ปีการศึกษา 2549 (สิ้นแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 9) จำนวน 501,772 คน และ 546,339 คนตามลำดับ ในขณะที่ประมาณการจำนวนรับนักศึกษาเข้าใหม่ในระดับปริญญาตรี ในปีการศึกษา 2545 และ 2549 รับนักศึกษาได้เพียง 394,042 คน และ 453,549 คนตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) และเมื่อนับรวมถึงผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่สะสมจากแต่ละปีที่ผ่านมาอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถเรียนต่อระดับอุดมศึกษาได้ด้วยสาเหตุของความไม่พร้อมในด้านต่างๆ เช่น ความยากจน ความไม่สะดวกในการเดินทาง หรือมีความจำเป็นต้องประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังมีผู้ที่มีความต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม หรือเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อเพิ่มทักษะอาชีพอีกจำนวนมากในท้องถิ่น (สำนักงานส่งเสริมวิทยาลัยชุมชน, 2545) ประกอบกับการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษานั้นให้ยึดหลักดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ในการที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตโดยยึดหลักการตามนโยบาย "การศึกษาสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน" รัฐบาลจึงได้กำหนดไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ด้านการศึกษาข้อ 4 ที่จะจัดให้มีวิทยาลัยชุมชนขึ้น โดยเฉพาะในจังหวัดที่ยังขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งนับเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอีกระบบหนึ่งที่เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาในขั้นต่ำกว่าปริญญา และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตที่สามารถเชื่อมโยงกับการศึกษาในทุกระดับและช่วยเติมเต็มใน

ส่วนการศึกษาที่ขาดไปให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา อันจะเป็นรากฐานสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนา และสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่นในที่สุด อีกทั้งยังเป็นการสร้างความรัก ความผูกพันระหว่างประชาชนและท้องถิ่น จึงได้จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นในปีการศึกษา 2545 เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษา 2 ปีแรกของระดับอุดมศึกษา และจัดการศึกษา ตลอดจนฝึกอบรมในหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน การจัดการศึกษาและฝึกอบรมจะเน้นความหลากหลาย ทั้งประเภทวิชาและวิธีการจัดการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางแก่ผู้เรียนทุกเพศทุกวัย เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับอนาคตของทุกคนที่จะได้วิชาความรู้และทักษะไปประกอบอาชีพ ไปศึกษาต่อ หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน เพื่อให้เป็นสถาบันการศึกษาประจำท้องถิ่น จัดการศึกษาและฝึกอบรมในหลักสูตรและสาขาวิชาที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเป็นสำคัญ

การจัดการศึกษาและฝึกอบรมในวิทยาลัยชุมชน

1. ประเภทของสาขาวิชา วิทยาลัยชุมชนจัดการศึกษา และฝึกอบรมที่หลากหลายประเภท ขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชน เช่น
 - 1.1 สังคมและเศรษฐกิจการเกษตร เน้นหลักสูตรการเกษตร และหลักสูตร อดสาหกรรมเกษตร
 - 1.2 สังคมและเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เน้นหลักสูตรช่างฝีมือ การผลิต การแปรรูป
 - 1.3 สังคมและเศรษฐกิจภาคบริการ เน้นหลักสูตรการบริหารจัดการ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และการท่องเที่ยว
 - 1.4 สังคมและเศรษฐกิจสารสนเทศ เน้นหลักสูตรคอมพิวเตอร์ และสารสนเทศ
2. ชนิดของหลักสูตร จัดหลักสูตรอย่างน้อย 4 หลักสูตร ได้แก่
 - 2.1 จัดการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา หรือ 2 ปีแรกของระดับอุดมศึกษา ทั้งสาย วิชาการ และวิชาชีพ เพื่อถ่ายโอนไปศึกษาต่อในระดับปริญญา หรือเพื่อประกอบอาชีพ
 - 2.2 จัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและประกาศนียบัตรวิชาชีพ เน้นความรู้และทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ

- 2.3 จัดหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาชีพนั้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประกอบอาชีพได้จริงอย่างน้อย 1 อาชีพซึ่งจะต้องสอนครบวงจร ทั้งการตลาด เทคโนโลยีและการจัดการ โดยจะต้องเปิดสอนให้หลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถเก็บหน่วยการเรียนรู้ไว้สำหรับเทียบโอนเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติได้
- 2.4 จัดสอนซ่อมเสริม เพื่อเสริมความรู้จากการศึกษาในระบบปกติ
3. วิธีการจัดการศึกษาและฝึกอบรมจัดในรูปแบบที่เปิดกว้างหลากหลายปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความยืดหยุ่นทั้งด้านการเข้าเรียน ตารางเรียน สถานที่เรียน วิธีการเรียนการสอนและการสำเร็จการศึกษา เช่น ผู้เรียนจะเรียนทางไกล เรียนภาคปกติหรือภาคค่ำ หรือวันหยุดราชการ นอกจากนี้จะต้องสร้างพันธมิตรกับธุรกิจเอกชน องค์กรของรัฐและชุมชน มุ่งเน้นคุณภาพและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและบริหารจัดการ โดยการดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
4. ผู้สอน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ อาจารย์ประจำสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในสถาบันหรือต่างสถาบัน และอาจารย์หรือวิทยากรพิเศษ จากธุรกิจเอกชน องค์กรของรัฐ เอกชน และชุมชน
5. กลุ่มเป้าหมายผู้เรียน ได้แก่
- 5.1 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าทุกวัย
 - 5.2 ผู้อยู่ในวัยแรงงานที่พลาดโอกาสศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา
 - 5.3 ผู้ไม่รู้หนังสือ / ผู้ไม่สำเร็จการศึกษาระดับต่างๆ หรือผู้ออกกลางคัน
 - 5.4 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 9 ปี
 - 5.5 ผู้ทำงานหรือเกษียณงานแล้ว
 - 5.6 ผู้ที่ทำงานและต้องการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์
 - 5.7 ผู้เรียนในระบบการศึกษาปกติที่ต้องการพัฒนาความสามารถทางวิชา

หลักการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน มีหลักการสำคัญในการจัดตั้งดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจที่แท้จริง โดยการจัดตั้งให้เกิดจากความต้องการของประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

2. ให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งของรัฐ เอกชน และชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และในระยะแรก ไม่มีการก่อสร้างสถานศึกษาใหม่
3. จัดระบบเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน และชุมชน เพื่อการผลิตกำลังคนและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความต้องการของชุมชน และตลาดแรงงาน

เป้าหมาย กำหนดเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ดำเนินการระหว่างปี 2545-2546 จำนวน 10 จังหวัดเพื่อวางรากฐานการดำเนินงานที่มั่นคงก่อนขยายเพิ่มขึ้น โดยจัดในพื้นที่ที่ประชาชนมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาระดับสูงน้อย จังหวัดตั้งใหม่ พื้นที่ชายแดน พื้นที่ขาดแคลนสถานบันอุดมศึกษาจำนวน 10 จังหวัด ได้แก่

1. จังหวัดแม่ฮ่องสอน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ถนนปางลื้อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง
2. จังหวัดพิจิตร วิทยาลัยการอาชีพโพทะเล ตำบลท่าบัว อำเภอโพทะเล
3. จังหวัดตาก ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจังหวัดตาก
อำเภอเมืองตาก
4. จังหวัดหนองบัวลำภู วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง
5. จังหวัดบุรีรัมย์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดบุรีรัมย์
ถนนบุรีรัมย์-ประโคนชัย ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง
6. จังหวัดมุกดาหาร ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมุกดาหาร
ถนนพิทักษ์พนมเขต อำเภอเมือง
7. จังหวัดสระแก้ว ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน
จังหวัดสระแก้ว ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม
อำเภอเมือง
8. จังหวัดอุทัยธานี วิทยาลัยการอาชีพบ้านไร่ ถนนบ้านไร่-ลานสัก
ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่
9. จังหวัดระนอง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดระนอง
ถนนเพชรเกษม ตำบลบางวัน อำเภอเมือง
10. จังหวัดนราธิวาส ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนราธิวาส
ถนนสุริยะประดิษฐ์ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง

ระยะที่ 2 เมื่อดำเนินการรับนักศึกษาได้ 2 รุ่น แล้วจะประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อขยายผลในปีต่อไปจนครบทุกจังหวัด

ปัจจุบัน ผลการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชน ได้รับสมัครนักศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ในพื้นที่ 10 จังหวัด ซึ่งมีผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาต่อใน 11 โปรแกรมวิชา จำนวน 2,176 คนทั่วประเทศ จากเป้าหมายที่ตั้งไว้จังหวัดละ 100 คน รวม 1,000 คน ในด้านหลักสูตร ได้มีการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร และกำหนดกรอบโครงสร้างหลักสูตร จำนวน 84 – 95 หน่วยกิต โดยพัฒนาหลักสูตรระดับอนุปริญญา จำนวน 64 โปรแกรมวิชา และได้รับการอนุมัติจาก คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนแล้ว 13 โปรแกรมวิชา หลักสูตรระยะสั้น ได้จัดทำคลังหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยชุมชนจำนวน 1,280 หลักสูตร โดยผู้เรียนวิทยาลัยชุมชนจะเสียค่าเล่าเรียนในหลักสูตรระยะสั้นเริ่มต้นที่ชั่วโมงละไม่เกิน 5 บาท และระดับอนุปริญญา หน่วยกิตละ 25 บาท (สำนักงานส่งเสริมวิทยาลัยชุมชน, 2545)

จากการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนที่ผ่านมาในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2545 ถือเป็นการเริ่มดำเนินการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชน ในระดับอนุปริญญาที่รองรับกับความต้องการเร่งด่วน ในการจัดการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการ และเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง โดยผู้เรียนไม่ต้องลงทะเบียน เพื่อเข้ามาศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในเมืองใหญ่ หากแต่ยังเป็นการดำเนินงานที่ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ในการศึกษาของประเทศ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหา และอุปสรรคอันอาจเกิดขึ้นในการดำเนินการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การดำเนินการจัดหลักสูตร และปัญหาการดำเนินการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 เพื่อให้ทราบถึงผลของการดำเนินการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา ในภาคการศึกษาต่อไป และเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา ในวิทยาลัยชุมชนที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อติดตามการดำเนินการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การติดตามการดำเนินงานการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชน ระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 ใช้วิธีวิจัยเชิงบรรยายโดยการศึกษาคณะกรรมในวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ที่เปิดการเรียนการสอนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนจังหวัดจำนวน 10 แห่งที่มีการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

1.1 คณะกรรมการบริหารวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประกอบด้วย

ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาลัยชุมชนจังหวัด หรือผู้ได้รับมอบหมาย
รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 คน

1.2 คณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชาอนุปริญญา ในโปรแกรมทั้งหมดที่เปิด

สอนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ประกอบด้วย

ประธานบริหารโปรแกรมวิชา และประธานโปรแกรมวิชา

รวมทั้งสิ้นจำนวน 48 คน

รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 66 คน

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการติดตามการดำเนินงานการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชน ระดับอนุปริญญา พ.ศ. 2545 โดยแบ่งลำดับขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการจัดหลักสูตร การดำเนินงานการจัดหลักสูตร และ การติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร โดยประเด็นย่อยของการศึกษาในขั้นตอนดังกล่าว กำหนดจากข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ และ แนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525), สงัด อุทรานันท์ (2532), วิเชียร ภูสุวรรณ (2531), นงนุช สีสันต์ (2539), สุนิสา กาญจนนิยม (2539), และ อรุณแก้ว ลีธรรมชโย (2541) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบและขอบข่ายงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำประเด็นย่อยต่างๆ เหล่านี้มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ กำหนดเป็นกรอบและทฤษฎีในการวิจัยสรุปดังนี้

- 2.1 การเตรียมการจัดหลักสูตร
 - 2.1.1 การวางแผนการจัดหลักสูตร
 - 2.1.2 การจัดเตรียมบุคลากร
 - 2.1.3 การประสานงาน
 - 2.1.4 การจัดเตรียมอาคารและสถานที่
 - 2.1.5 การจัดทำแผนการสอน
 - 2.1.6 การเตรียมวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน
 - 2.1.7 การจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน
 - 2.1.8 การจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร
 - 2.1.9 การเตรียมการเทียบโอนผลการเรียน
 - 2.1.10 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
- 2.2 การดำเนินงานการจัดหลักสูตร
 - 2.2.1 การคัดเลือกนักศึกษา
 - 2.2.2 การเตรียมความพร้อมนักศึกษา
 - 2.2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.2.4 การจัดการฝึกงาน
 - 2.2.5 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 2.2.6 การวัดและประเมินผลการเรียน
 - 2.2.7 การนิเทศการจัดการเรียนการสอน
- 2.3 การติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร
 - 2.3.1 การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร
 - 2.3.2 การติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดหลักสูตร

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การจัดหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการจัดหลักสูตร การดำเนินการจัดหลักสูตร และการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร

วิทยาลัยชุมชน หมายถึง สถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษา 2 ปีแรกของระดับอุดมศึกษา และจัดการศึกษา ตลอดจนฝึกอบรมในหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน การจัดการศึกษาและ

ฝึกอบรมเน้นความหลากหลายทั้งประเภทวิชาและวิธีการจัดการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางแก่ผู้เรียนทุกเพศ ทุกวัย เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับอนาคตของทุกคนที่จะได้วิชาความรู้ และทักษะไปประกอบอาชีพ ไปศึกษาต่อ หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองต่อไป

วิทยาลัยชุมชนจังหวัด / วิทยาลัยชุมชนแม่ข่าย หมายถึง วิทยาลัยชุมชนประจำจังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง ซึ่งคณะกรรมการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน พิจารณาสรรหาเพื่อเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยชุมชน และได้รับการจัดตั้งเป็นวิทยาลัยชุมชนแม่ข่าย ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ณ วันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2545 รวมจำนวน 10 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนจังหวัด แม่ฮ่องสอน พิจิตร ตาก มุกดาหาร หนองบัวลำภู บุรีรัมย์ สระแก้ว อุทัยธานี ระนอง และนราธิวาส

วิทยาลัยชุมชนเครือข่าย หมายถึง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งทำหน้าที่ในการร่วมจัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรม ให้กับวิทยาลัยชุมชนแม่ข่าย ในแต่ละจังหวัด

หลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา หมายถึง หลักสูตรอนุปริญญาพุทธศักราช 2545 ที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนแล้ว จำนวน 13 โปรแกรมวิชา ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ณ วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2545

ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน หมายถึง ผู้บริหารของวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ในระยะเริ่มแรกของการดำเนินงาน โดยมีหน้าที่จัดตั้งวิทยาลัยชุมชน และดำเนินการให้มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักการวิทยาลัยชุมชนใน ปีการศึกษา 2545

อธิการวิทยาลัยชุมชน หมายถึง ผู้ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการวิทยาลัย ชุมชน เพื่อทำหน้าที่บริหารงานสำนักวิทยาลัยชุมชนจังหวัด และกำกับดูแลวิทยาลัยชุมชนเครือข่าย

คณะกรรมการวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย ผู้แทนภาครัฐ เอกชน ชุมชน ผู้แทนสถานศึกษา และองค์กรเครือข่าย เป็นกรรมการ มีหน้าที่จัดทำนโยบายและแผนระดับจังหวัด เสนอและอนุมัติให้อนุปริญญา ประกาศนียบัตร และวุฒิปัตร กำกับดูแลจัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกการจัดวิทยาลัยชุมชน

คณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชาอนุปริญญา หมายถึง คณะกรรมการในการบริหารโปรแกรมวิชาอนุปริญญา ในวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประกอบด้วย ประธานบริหารโปรแกรมวิชาอนุปริญญา และ ประธานโปรแกรมวิชาอนุปริญญาทุกโปรแกรม

ประธานบริหารโปรแกรมวิชาอนุปริญญา หมายถึง ประธานบริหารโปรแกรมวิชา ผู้มีหน้าที่บริหารการจัดการเรียนการสอน ในทุกโปรแกรมวิชาที่เปิดสอนอยู่ในวิทยาลัยชุมชนแม่ข่าย และวิทยาลัยชุมชนเครือข่ายในแต่ละจังหวัด

ประธานโปรแกรมวิชาอนุปริญญา หมายถึง ประธานโปรแกรมวิชา ผู้มีหน้าที่บริหารการจัดการเรียนการสอน ในแต่ละโปรแกรมวิชาที่เปิดสอนในวิทยาลัยชุมชนแม่ข่าย และวิทยาลัยชุมชนเครือข่ายในแต่ละจังหวัด

ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่สอนในวิทยาลัยชุมชน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ อาจารย์ประจำสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในสถาบันหรือต่างสถาบัน และ อาจารย์หรือวิทยากรพิเศษ จากธุรกิจเอกชน องค์กรของรัฐ เอกชนและชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินงานการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 ในภาคการศึกษาต่อไป
2. เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 ในวิทยาลัยชุมชนที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ต่อไป